

számára mindig, minden élethelyzetben van egy „felsőbb fórum“: Isten. Bármit tesz — Istenre is gondol: „bármit cselekedtek, mindent Isten dicsőségére tegyéték/“ (1Kor 10,31). Arról ismered fel, hogy: lélek szerint jár (Gal 5,16), lélekkel cselekszik, tehát rendeltetésének él és léptei nyomán áldás fakad. Ilyen emberekké kell lennünk! Lelkes emberekké. Ilyen légy, gyermekem, az iskolában! Ilyen légy felvételiző ifjú, az egyetemen! Légy lelkes ember otthon, a családban; a közösségben, munkahelyeden, egyházadban. Mindenhol. A megújulás emberei csak a lélek emberei lehetnek. Azok, akik akármit tesznek, lélekkel teszik.

A tragikus körülmények között elpusztult híres sarkkutató, Cook kapitány, családjától búcsúzó utolsó levelében azt írta a feleségének, hogy szenvedélyes lelkes élete után megnyugodva készül a halálra. Péter nevű fiúkra utalva csak ennyit írt feleségének: „Neveld lelkes emberré!“ — Csak ennyi: Neveld lelkes emberré! Olyan emberré, akiben — bárhova állítja is az élet — lélek van! Lélek, amely megtermi a maga gyümölcsseit. Lélek, amelyek nyomán áldás fakad.

Igen, erre van szükségünk nekünk is. Lelkes emberekké nevelődni, hogy az emberekkal és dolgokkal való kapcsolataink rendjén lélek legyen — s munkálkodjon — bennünk Csak így, lelkes emberekként élve élhetünk igaz, Isten akaratát és rendeltetésünket betöltő életet, melynek nyomán áldás fakad. A Mindenség Lelke — Isten — segítsen, hogy akármit teszünk, lélekkel tegyük és áldása nyomán magunk is áldással legyünk. Amen.

Gellérd Imre

A FÖLDMÍVES UNNEPE

1Móz 8,22

Keresztény ünnepeink eredetük szerint két csoportra oszthatók: történelmi és természetes ünnepekre. A történelmi ünnephez valamelyes esemény fűződik. Ilyen például a karácsony, amelyhez Jézus születésének eseménye fűződik, ilyen pünkösd, mely a keresztény egyház megalapításának emlékünnepe, ilyen november 15, Dávid Ferenc halálának évfordulója.

A történelmi ünnepek egyezményes ünnepek. Azokat kitervezték, elhatározták, elrendelték, kiépítették, megszervezték az egyház nagyjai.

A természetes ünnepekhez nem kapcsolódik semmilyen történelmi esemény. Azoknak a megtartását nem tervezték, nem határozták el, nem rendelték el, nem parancsolta meg senki. Ezek maguktól, az emberi természet őstalajából nőttek ki.

A történelmi ünnepek olyanok, mint a kerti virágok: ültették, kapálták, gondozták. A természetes ünnepek olyanok, mint a vadvirágok, senki sem ültette, senki sem gyomlálta. A természetes, spontán ünnepek leg-

jellemzőbb egyike az őszi hálaadás. Ez a legújabb, legfrissebb, legfiatalabb ünnepünk. Talán ezért is olyan mostoha, olyan árva. A régi, az ősi, a patinás ünnepek nem szívesen tűrik meg maguk között. Nem jut neki három nap, mint a többinek, csak egy. Nem sütnek kalácsot, nem öltének új ruhát, nem üznek kultuszt, nem csinálnak „felhajtást“ belőle, mint a többiből. Szerény, szegény hamupipóke ez őszi hálaadás. Árva őszi rózsza, mely feltűnés nélkül húzódik meg a többi ünnep büszke rózsái közt.

Kétszáz évvel ezelőtt, amikor ez az ünnep kinőtt az unitárius nép lelkének talajából, viták támadtak, a neve körül. Egyes vidékeken Szentmihály vasárnapjának nevezték, máshol az új kenyér ünnepének, ismét máshol a termés ünnepének, a földmives ünnepének. Szentábrahámi Mihály püspökünk idejében megegyezés jött létre: legyen az őszi hálaadás ünnep; Isten s a földmives ember együttmunkálásának az ünnepe. E nevek közül nekem leginkább ez tetszik: *a földmives ünnepe*.

A mezők termésének, mint műalkotásnak két tényezője van: Isten és a földmives ember. Őt, az Istent minden ünnepen, minden vasárnapon ünnepeljük. Legyen egyetlen nap, amikor a társszerzőt: a földmivest is ünnepeljük. Megérdemli-e a földmives ember ezt az ünnepeltetést? Meg! Mert az ő munkája, az ő műve, alkotása a legalapvetőbb, a legnélkülözhetetlenebb. Ez a mű, ez az alkotás: a kenyér.

Fontos a ruha, amit a szabó varr, fontos a gép, amit a munkás alkot, a könyv, amit a tudós ír, fontos a nevelés, oktatás, amit a tanító, tanár végez, de mindenkifelett legfontosabb a betevő falat, a kenyér, az élelem. Enélkül ellankad a munkás kéz, anélkül megáll a kerék, enélkül olvasatlan marad a könyv, enélkül semmit sem ér az írás, enélkül falra hányt borsó a nevelés.

Textusunk írója, Mózes ezt érezte meg, midőn így ír: „Ennekutánna míg a föld lészen, vetés és aratás . . . meg nem szűnnek.“ A vetésnek és aratásnak nem pusztán az örökkévalóságát szemlélteti, hanem fontosságát is. De nem csak kenyeret adott a földmives nép a hazának, a világnak, hanem a legfontosabb kenyér mellé valót is: vallásos hitet! A történelem viharveréseiben, mikor városainkat felégette az ellenség, hol maradt meg a vallásos élet érintetlenül? Falun, a földmives ember szívében. Új koreszmék sokszor ingatták meg a vallás alapjait, hol maradt meg szilárdan, ingathatatlanul az istenhit? Falun, a falusi templomokban. A Biblia hol maradt meg ható erőként? Falun, a mestergerendákon, a tulipános almáriumokban. Kedves, értékes vallási szokások a modern idők szellőinek fuvallatára eltűntek. Hol maradtak mégis meg? Eldugott kicsi faluk földmives népének lelkében, életében.

Ma is úgy kellene legyen, de sajnos, amint az elvárosiasodás szelleme hatol be, úgy tűnik el a hitélet mélysége is. Falunkban például 50 évvel ezelőtt, amikor még valóságos falu volt, minden vasárnap minden harmadik ember templomban volt. Ma már átlagosan csak minden tizedik jön el. A Bibliát minden harmadik családban olvasták, ma minden harmincadik családban olvasnak Bibliát —, minden második családban imádkoztak, ma minden huszadik családban van rendszeres imádkozás. És mégis e hanyatlás ellenére is a falu népétől várja Isten, hogy megtartói legyenek a hitnek, a kenyér mellé vallásos szellemet is biztosítsanak.

Van egy ostoba felfogás, mely szerint a földmives ember azért vallásos, mert műveletlen, tanulatlan. Egyik este egy elbeszélést olvastam fel a postásról, aki a vonat fülkéjébe ezekkel a szavakkal szállt fel: „A jó

Isten segítsen meg“. A fülke utasai kitámadták, amiért fohászzkodott és kipellengéreztek, hogy csak a tanulatlanok és a maradi ostobák hisznek Istenben. S akkor a postás elővett egy kis ládából képeket (mellesleg kép-gyűjtő szenvedélye volt) s előkezde számlálni: itt van Petőfi, ha igaz, hogy a hívő ember ostoba, akkor ő is az kellett legyen, mert mélységesen hitte Istent. Itt van Kossuth, amint imádkozik, itt Arany, Jókai, Pasteur, Linné, Goethe stb. — szívesen vállalom az ostobaságot ezekkel az emberekkel.

Ha igaz volna az állítás, akkor minden tanulatlan ember hívő volna, s minden tanult hitetlen. Ez nem áll, mert hány falusi embert ismerek, aki tanulatlan s mégis hitetlen, s hány egyetemet végzetet, aki mélységesen vallásos. Nem a tanulatlanság teszi vallásossá a földmíves embert, hanem a körülmény, hogy ő munkájának végzése közben közvetlenül érintkezik a természettel. Aki falak között, zárt térben dolgozik, annak nincs alkalmja találkozni Istennel. Ő gépet, papírt, könyvet, épületet lát, csupa emberi alkotást. Az ilyen ember így ujjong fel: milyen nagy és hatalmas az ember! Olyan kevés van, ami Istenre emlékeztesse. A falusi ember nem falak közt, nem zárt térben dolgozik, hanem a természet ölen. Ő nem annyira az ember keze munkájának nyomát látja, mint inkább az Isten teremtő erejének nyomait. Egy téli táj, a tavasz zsongása, a nyár kenyeret érlelő heve, a sodró vihar, ringó búzatenger s elpusztult határ, minden Isten hatalmának élő tanúbizonyságaként áll a falusi ember előtt. Ugy mondjuk, hogy földmíves ember közvetlenül érintkezik Istennel, míg a városiak csak közvetetten. A földmíves ember minden pillanatban kénytelen látni és megtapasztalni Isten létét s teremtő jóságát, míg a városi csak ritkán, kivételes pillanatokban. Nem azért vallásosabb a földmíves ember, mert műveletlen, hanem azért, mert elemi módon együtt él Isten természeti világával, s minden amit lát, tapasztal, megérez, minden Istenre emlékezteti. A földmíves ember nem csak kenyeret ad, hanem istenhitet, lelki kenyeret is.

Még mit ad a földmíves ember? — vért, mikor szükség van rá. Mikor bércek felett kigyúltak a lármafák, a szalmakazlak, ki volt az, aki otthagya ekéjét, s ment a Kárpátok koszorúját védeni? A földmíves ember! Mikor a szabadságért, jobb életért árat kellett fizetni, kinek a vérét csapolták meg? — a földmíves emberét. Mikor szent ügyekben áldozat kellett, kinek kenyerét vették el, kinek pénzén odázták a végzetet? — a földmíves emberén. Ady Endre mondja: „Bajban van a messze város / Siess János, gyürkőzz János / Jön az ellen... kell a véred.“ A falusi ember véréből épült minden hon. A földmíves ember vérével írták népek történetét, a földmíves ember vére az a valuta, mellyel letörlesztjük jogaink árát. A földmíves ember az a tartalék, melyhez hozzányúl minden állam, mikor szükség van rá. Még mit adott? — Kultúrát, egészséges, tiszta, haladó kultúrát. A nyelv, amit beszélünk, kinek alkotása? A legszebb dalok hol teremnek? A földmíves ember ajkán. A legcsodálatosabb képzőművészeti alkotások, a legragyogóbb ruházat, viselet? A remekművek témájakat honnan merítik?

A kultúra alfája és omegája a földmíves nép. Ti vagytok a fundamentum, rátok épül minden. Ha ti éltek, minden él, ha gazdagok vagytok, mindenki gazdag, ha ti szegények, mindenki szegény, ha békét akartok, béke lesz, ha hisztek Istenben, boldogok vagytok, mindenki boldog.

Az őszi hálaadás ünnepének kettős jelentősége van: hálaadás Istennek, hálaadás azoknak, akik egy éven át csatáztak a röggel, hogy a vi-

lág asztalára kenyér kerüljön. Boruljunk le hálát adván Istennek, de szülessék öntudat bennünk: a földműves ember öntudata. Kérges a kezünk, mostoha a sorsunk, nehéz a munkánk, forró a verítékünk, de belőlünk él a világ! E nagy felelősség súlya alatt meg kell remegni. Tartunk önvizsgálatot: tudatos-e bennünk ez a szerep? Mi, külön-külön adunk-e kenyeret, vért, kultúrát a világnak? Hozzájárultunk-e személyesen, hogy adjunk hitet, vallást, tiszta szellemet? ... Ne szégyelld, hogy földműves vagy, büszke légy rá! Ámen.

Pálfi Dénes

KITELJESEDŐ HÁLA

1 Tessz 3,9

Az Isten iránti hála, hálaadás kérdése mindig foglalkoztatta a hívő embert. Hisz látta, mennyi mindennel ajándékozta meg Isten őt, gyermekét, az embert; látta, hogy Isten jó és örökké tart a szeretete. Hogyan is adjak hálát Neki? Hogyan köszönjem meg jóságát, szeretetét, ajándékait? — kérdezte.

Hasonló kérdés hagyja el Pál apostol ajkát is, amikor a tesszaloni-kai gyülekezet megörvendezteti őt hitével és szeretetével: „Hogyan is adhatnánk eléggé hálát Istennek...” — s tépelődésében, töprengésében benne van már az is, hogy a véges, tökéletlen ember nem is tudja eléggé megköszönni a végtelen és tökéletes Istennek, a szerető Atyának áldásait, ajándékait.

S ha elgondolkozunk, ráébredünk, hogy ez így van. Ha bizonyos fokig meg is tudjuk köszönni Isten áldásait, azokat eléggé, teljesen meghálálni nem lehet. Ez azonban nem azt jelenti, hogy hiábavaló a mi hálaadásunk, hogy arra nincs szükség. Sőt, hálálkodni, hálát adni kell! De nem azért, mert Isten követeli azt, hanem azért, mert ezáltal mutatkozik meg emberségünk, istengyermeki arculatunk. A hála és köszönet érzése nélkül nem lennénk egész emberek!

A hívő ember mindig arra törekedett, hogy Isten iránti háláját vagy embertársai iránti köszönetét igazán kifejezze. A zsidó nép sokszor látványos hálaáldozatokban fejezte ki Isten iránti köszönetét, a Zsoltárfő emelkedett hangú zsoltárokba öntötte a hála boldog érzését. Igaz, hogy Isten — látva sokszor képmutató istentiszteleteiket, amelyeken csak nyelvükkel voltak közel hozzá — nemegyszer adja a próféták szájába az ítéletet: „... kövér hálaáldozataitokra rá se tekintek”. (Ám. 5.22)

Jézus és hű követői mindig hálaadással emlegetik Isten nevét, és valahányszor az asztalhoz ülnek, hálát adnak az Atyjuk szeretete által ki-
rendelt eledelért.